

від росіян, при втечі від ворога у 1939 році своїх в'язнів не розстріляли, а покинули напризволяще. Тому з приходом советів Йосип повернувся додому. Маючи готові списки націоналістів, що їх знайшли в трофейних польських документах, совети в лютому 1941 р. заарештували Йосипа Потапчука і запроторили до Дубенської в'язниці. У червні 1941 р. йому вдалося врятуватися, на п'ятий день війни повернувся додому. Далі воював в УПА, мав псевдо «Сич». Керував у селі, коли в 1943 р. повстанці вигнали німців і на Деражнівщині встановилася українська влада. У грудні 1945 р. Йосип загинув у Постійному в бою з червоними окупантами. Його дружину Ганну з дочками Марією і Любою вивезли в Хабаровський край, після цього їхні сліди загубилися.

У 1949 р. Потапчук Тетяна Ничипорівна жила сама в Бичалі. У неї було 4,93 га землі і 1,22 га сінокошу. Мала на господарстві коня, корову і теля. За це до 1 серпня 1949 р. вона повинна була здати державі 405 кг зерна, 100 кг картоплі і 226 кг сіна. Крім того, за нею числилася недоїмка за попередній рік: зерна - 626 кг, картоплі - 243 кг, сіна - 226 кг, а також 343 рублі сільськогосподарського податку. «Таким образом, Потапчук нанесла ущерб государству на сумму 4283 руб.», - зазначено у вирокі Деражнянського районного суду.

11 серпня 1949 р., ще до судового засідання, упомінзаг («уполномоченный министерства заготовок») відібрав у Т.Потапчук 250 кг житнього зерна, 8 кіп необмолоченого жита і 2 копи необ-

«всього-на-всього» 59 років, тому легко могла б упоратися з поставленим завданням. Прямо у вирокі немає написано, що підсудна повинна відповідати і за покійного сина, але до справи підшита характеристика на неї, видана сільською радою в особі голови Пилипа Вікторовича Орловського, який, як переказують, у ті часи працював на дві влади, денну і нічну. «Потапчук Татьяна является родная мать ярого бандитра «ОУН-УПА» Потапчука Иосифа, который будучи в банде являлся прокурором и предавал много невинных граждан села Бичалья, а также граждан других сел к смертной казни, как-то убивал, палил живыми на огне, колотил штыком мальх детей».

Після наради суд вирішив, що «Потапчук своими преступными действиями на данном этапе развития общества подлежит суровому наказанию». Але через те що вона покалася, судді вирішили виявити неабияку доброту і пом'якшити вирок. Літній жінці присудили 3 роки позбавлення волі в загальних місцях ув'язнення без позбавлення прав. Отак і стала Тетяна Ничипорівна Потапчук злочинцем. Багаторічна вдова, жінка, що похоронила усіх своїх дітей, жінка, яку назавжди розлучили з онуками і невісткою.

За Польщі теж селяни платили податки, але вони були незрівнянно менші. Якщо господар їх вчасно не сплачував, то поліція приходила додому і забиравала цінні речі. Старожили часто згадують, що тоді віднімали у людей подушки, що вже саме собою свідчить про розмір по-

Великі податки навмисне були накладені для того, щоб селяни зрікалися праці на власній землі і йшли в колгоспи. Зрікалися власності і ставали рабами. Для досягнення цієї мети тодішня влада всі методи вважала прийнятними. Якщо поляки платили вдові пенсію, то радянська влада відібрала в неї сина (який, зрозуміло, не «убивал и палил на огне», а хотів України), невістку, онуків, землю і, нарешті, святу волю.

Насамкінець наведу промовисту цитату з протоколу опису майна підсудної (на фото). Вчитаймося.

«Оказалось следующее:

1. Дом деревянный под солому один.

2. Платок шерстяной чёрный с мохрами один.

3. Платок шерстяной коричневого цвета 1.

4. Кофта шерстяная синего цвета одна.

Больше ничего не обнаружено и не описано».

Погляньмо, з ким вела війну радянська влада 70 років тому. З удовою, що жила в хаті під стріхою і найціннішими речами якої були дві хустки і кофтина; з її сином, що виріс без батька і хотів бути господарем на своїй землі; з дітьми, яких вивезли з матір'ю в Сибір, бо не було кому заступитися. З ким вела війну влада? Може, ще з кимось, а що з удовами і сиротами - то без сумніву.

Володимир ШАБАРОВСЬКИЙ